

“het boek lielje” van Ramses Shaffy

Uitgegeven in 1975 bij Servire B. V. Wassenaar. ISBN: 90.6077.519.8

Op de achterkant staat:

De ware geschiedenis van Niente en Nicht Fie, de vink, een koe die wanten aantrekt wanneer het koud wordt en Wim Buundewet die al een eeuwigheid woont op het planeetje Labakrah.

Of hoe je door een hoog oplopende slagersrekening een boek kunt schrijven, waar tien jaar later zoveel vraag naar ontstaat, dat opnieuw uitbrengen onvermijdelijk is.

In het voorwoord schrijft Ramses:

We hadden afgesproken dat je dit nooit zelf zou lezen,
maar dat je het voor zou lezen, in de trein of in de wasserette,
in bed of na een ruzie of samen in bad
of ‘snachts door de telefoon,
zie maar, Dag, Ramses.

De eerste 4 hoofdstukken uit het boekje geef ik als lesmateriaal bij de ‘Speelse werkvorm’ ‘Verhaal lezen’.

Ik heb de uitgeverij om toestemming gevraagd om enkele hoofdstukken uit het boek te publiceren als lesmateriaal voor presentatietrainingen. Maar ik heb nooit een reactie op mijn vraag gekregen.

Zelf ben ik een groot fan van al het werk van Ramses Shaffy. Dank je wel Ramses!

*Ik wens je er veel plezier en creatieve lessen mee.
Karen de Vries*

1

“het boek lietje” van Ramses Shaffy

Hoofdstuk 1

‘Nee,’ denkt Niente, draaft hard over het mos, staat stil, geeft even een petsje op de kuit en gaat gezellig lachen.

Het koetje loeit en in de verte trilt een bijtje. Niente holt nu door de wei en laat zich pardoos vallen, wiegt even heen en weer en peutert in de bloemen. Daar komt uit het struikgewas nicht Fie, ze is opgeruimd en welgemoed en stormt op Niente af.

Ze zijn beide vijftig en dollen door het veld, zo blij.

Niente strijkt haar jurkje glad en nicht Fie gaat zich even bezinnen; de zon gaat bijna onder en een zacht briesje fluistert in de blaren. Fie wordt boos op een oude mus en spreekt het beestje toe, waarop Niente en Fie woorden krijgen en Fie Niente in een schelf met hooi duwt. Dan gaat Fie met een plag zeulen en legt de plag netjes bij de vijver.

Niente ligt in het hooi te grinneken en denkt aan haar jeugd. Fie loopt nog wat te redderen in de wei, geeft een big een klap, verlegt een takje hier en daar en begint het oude liedje ‘Waaleilje’ te zingen.

Niente zingt mee in het hooi en de avondrust daalt over hen.

Niente snuift een krentje uit en Fie krabbelt wat in het mos.

Dan gaan ze samen een spelletje doen; de een moet met de armen in de lucht zwaaien en dander moet net doen alsof ze het niet ziet. Maar Niente speelt vals en er is weer ruzie.

Opeens staan ze verstild te kijken naar het topje van de ondergaande zon, die zich weerspiegelt in het rimpelige water van de vijver. Hand in hand gaan ze langzaam, statig, stapje voor stapje in het water.

Fie duwt Niente kopje onder, Niente grijpt naar een oude snoek, die een broekje zit te breien.

De snoek is daar niet van gediend en prikt Niente met een pen in haar teen. Niente mijmert wat in het water en hoort Fie heel hard een vlieg uitlachen. Niente wil ook van de partij zijn en komt boven en ziet Fie een holletje graven voor de nacht.

Niente komt haar een handje helpen, een kluitje aarde hier, een kluitje daar. Opeens zien ze elkaar vol jolijt en inkeer.

Hoe lang kenden ze elkaar al niet, hoe lang. De schemering verzinkt en de nacht valt, in de verte hoort men de leeuwerikken stampen. Ze gaan nu waren door de beemt, het uiltje lacht vertederd. Niente kriebelt Fie even onder de voet, Fie kirt een beetje en Niente knijpt een oogje toe. Het is nu donker geworden.

Wonderlijke geluiden en geesten verschijnen in het veld en klagen en klagen. Fie houdt een geest even voor de mal, maar Niente trekt haar mee, de nacht wordt te gevaarlijk. Teruggekomen in het holletje krijsen ze samen het lied ‘Jebijn’ en voelen zich weer voldaan.

Nog een beetje woelen voor het slapen gaan en dan gerust en gelukkig om te mogen leven, ontfermt de nacht zich over hen.

De dag was goed.

2

“het boek lielje” van Ramses Shaffy

Hoofdstuk 2

De dag ontwaakt in volle pracht, de dauw parelt aan het ranke gras, een gier twinkeleert en een mammoeth neemt zijn eerste bad, een kip gezeten op de hoogste tak kijkt koninklijk de morgen in en wiekt statig over bloem en blad. Niente laat een morgengaapje en nicht Fie broedt al ijverig op een ei voor het ontbijt. Het holletje is nog knus en donker, maar buiten wenkt de zon.

Opeens schrikt Fie getroffen op, wat blijkt: Niente had stiekem een uitje neergelegd inplaats van een ei. Fie krabbelt mokkend naar buiten, maakt een kwade sprong, gooit zand in het holletje en doet een steen in het spinneweb. Ze heeft er genoeg van, ze doet het niet meer.

Niente, nu ook opgestaan, tracht Fie te kalmeren door haar wat gras in de bloes te gooien. Dat helpt, Fie straalt weer en gaat gauw even met hooi gooien. De dag is begonnen, de natuur ontwaakt.

Daar ziet Niente opeens, dat een kikker haar onheus wil bejegenen. Zij slaat toe ... mis. Nog een keer ... weer mis. Ach, ze vergeet het incident en loopt luidlachend naar Fie, die nog bezig was met het hooi. Ze maken samen een dans en zijn even stil en voelen gelijktijdig, alsof het afgesproken was, met onuitsprekelijke dankbaarheid aan de uier van een koe. Dit is leven, het grote voorrecht om nog gezond van lijf en leden in het veld te mogen staan.

Enfin, ontroerd klimt Fie in de boom en springt toch weer vrolijk naar beneden. Niente wil haar opvangen, maar krijgt tot haar verbazing een spar in de hand. Ze begrijpt, dat de spar niet Fie kan zijn, dus gaat ze wat bessen zoeken. Voor een korte tijd zijn ze elkaar uit het oog verloren. Niente stopt een bosbes in het oor en denkt terug aan haar verleden; hoe het rijper worden haar ook veel milder gemaakt heeft.

3

Uit de verte komt Fie aanhollen met wat sprokkelhout. Samen maken ze een vuurtje. Een koe komt nieuwsgierig dichterbij en laat een windje. Niente probeert het nog weg te wuiven, maar te laat. Pats, boem, grote ontploffing. Niente, nicht Fie en de koe suizenmet een ongelooflijke snelheid van de aarde weg, langs kometen en sterren.

Fie plukt nog in de gauwigheid een bloempje van de ster ‘Wijlje’, maar de tocht raast verder, langs de zon en de maan. Eindelijk vallen ze wat ongemakkelijk op het planeetje ‘Labakrah’. Het ziet er vredig uit: wat klapprozen, een vinkje en een paar bedaarde bijen.

De koe eet gauw de klapprozen op en Fie rent achter het vinkje.

Niente, leunend tegen een rotsje, denkt aan de toekomst.

‘Dit is een nieuw begin,’denkt ze, ‘we moeten het aanvaarden.’

Het leven stelt ons voor onverwachte vragen. Slaat toe, grijpt in, en wij kleine mensenkinderen moeten niet trachten het te verklaren, maar rustig en met open vizier de dag van morgen welkom heten.

“het boek lielje” van Ramses Shaffy

Hoofdstuk 3

Het planeetje ‘Labakrah’ is gezellig. Niet te druk. Ook niet te groot.

Niente doet wat aarde op de knie, maar nicht Fie is ongedurig, schuift de vink de hele tijd opzij en gaat op diens plaats zitten. De koe danst ook een beetje boos; ze moet nog wennen.

Niente kijkt naar de einder, een zilte zomerlucht wuift op haar toe, vol gedachten. ‘Waar je ook gaat en staat,’ denkt ze, ‘je neemt altijd jezelf mee...’ Fie duwt wat tegen een rots, ze wil verliefd worden. Niente kijkt er naar en glimlacht zacht, ze kent Fie.

Dan gaat Niente haar wat raadseltjes opgeven: ‘Wat is het verschil tussen een biet en een oude deun?’ ‘Vies,’ zegt Fie en omdat het antwood juist is, houden ze er maar mee op. Vervelend.

Ze besluiten maar eens op verkenning te gaan; de koe en de vink wandelen mee.

Ze gaan door bossen en moerassen, over bergen en dalen en opeens zien ze beneden in een dal een mannetje staan, die naar ze roept: ‘Drinde.’ ‘Jubug,’ schreeuwt Fie terug en holt als eerste naar beneden. Het mannetje rent op haar toe en samen vallen ze in een kuil. Het mannetje stelt zich voor: Wim. Hij ziet er leuk uit, heeft een bolle broek aan en een lekker jak met zijn naam er op geborduurd: Wim Buundeweet. Fie lonkt guitig en joelend klimmen ze de kuil uit. Daar komen de koe en de vink aandraven om ze te begroeten, er achter, iets langzamer, haast dralend komt Niente.

Haar zwellen de tranen in de ogen. ‘Liefde,’ denkt ze, ‘op het eerste gezicht.’ Dan wuift Niente hen met beide handen toe. Fie en Wim Buundeweet gaan plechtig op het gras zitten en Niente wuift maar en lacht en lacht door haar tranen heen en zingt:

Wat zie ik in de duinen?

Is het een oude mees?

Het is een oude bruine

En zingt een beetje hees.

Het mummelt maar een beetje

Zo af en toe een grap.

‘Ach mees,’ zeg ik, ‘hoe heet je?’

Maar ‘t beest verzet geen stap.

Nu gaat het beestje grommen

En blaft mij aaklig toe.

Wat kan het mij ook brommen,

Want ik zeg lekker: ‘BOE!’

Iedereen is sprakeloos van bewondering. Niente wordt er verlegen van en gaat maar een beetje zitten. Er is even een stilte, men kan het niet zo snel verweken. De koe en de vink staan roerloos, men hoort het geritsel van de bladeren en de echo van een galmende wesp. Wim zegt, nog helemaal onder de indruk: ‘Ja...ja...ja...ja,ja,ja,ja!’

Fie herneemt zich en wrijft Wim iets onder de neus, de vink moet lachen en laat een eitje vallen. De koe en Niente willen het net over iets gaan hebben, als ze opeens PIEF, PIEF, PIEF horen: een aardbeving. De grond spleijt en ze vallen met z’n allen in de spleet.

Beneden aangekomen, geeft Fie de vink een standje, omdat de vink boven op Fie’s hoofd gevallen is en daar meteen een nestje bouwen wil.

Het is donker beneden en warm, zodat Niente haar dasje afdoet en het met een kreetje naar boven gooit. ‘Hè. Hè, dat is ze kwijt!’

4

“het boek lielje” van Ramses Shaffy

Wim, Fie en de koe waggelen wat door de spleet; de koe staat opeens stil en gaat wat mijmeren. Fie en Wim zoeken een stil hoekje uit en gaan samen een beetje werken aan het broddellapje, dat Fie altijd bij zich heeft, want dat moet ook eens afkomen. Niente ligt met haar benen in de hoogte, want het is smal daar beneden en staart door de kier in de aardkorst naar de twinkelende sterren, de nacht was gevallen.

‘Waar gaat het om in het leven,’ denkt ze, en terwijl boven op het planeetje de ster ‘Triet’ het landschap in blauw maanlicht hult, gooit Niente een keitje naar Fie en Wim en gaat dankbaar slapen.

“het boek lietje” van Ramses Shaffy

Hoofdstuk 4

De vink kraait en luidt aldus de morgen in. Fie boent een beetje op Wim z'n wang. Ze hebben de hele nacht doorgewerkt en het broddellapje is af. Niente schrikt wakker uit een nachtmerrie en bezeert haar duim aan een hoopje mos.

De koe schudt van het lachen om een mopje. De spleet is donker.

Ze klimmen allemaal via het broddellapje naar boven en daar schijnt de zon door het smaragden waas van de dauw op de velden. De bomen staan als verankerde handen aan de horizon.

Fie niest en knippert een vliegje uit haar oog.

Nu gaan ze waren door de mist en verliezen elkaar. Wim krijgt de mist in zijn broek en zweeft maar wat en roept 'Spiefde' naar Fie, die met haar handen voor zich uit een beetje lekker loopt te hollen en opeens een verwijfd nijlpaard omarmt, die daar niet van gediend is. Niente, de koe en de vink zoeken wat stekjes om mee te nemen naar huis en als ze elkaar op een heuveltopje weer vinden, besluiten ze om naar de aarde terug te gaan.

De koe zingt even een hymne tot afscheid en Niente spint een paar elastiekjes van de zeisebeeteplant. Het grote ogenblik is aangebroken. Wim schiet ze allen met de elastiekjes een voor een het luchtruim in en weer gaat de tocht met razende snelheid langs hemellichamen en meteoren. Het is wat fris en Niente krijgt de hik. Ze gaan even zitten op de satelliet 'Himpje'.

Fie rammelt een beetje met Niente's benen, want dan gaat het meestal over, maar de hik wordt steeds erger...Niente loopt helemaal beige aan en Fie laat een boertje om Niente aan het schrikken te maken. Dat helpt, Niente valt als door de bliksem getroffen van 'Himpje' af en de reis gaat opgelucht verder, zonder hik. De vink doet een dutje op de rug van de koe die een paar wanten gevonden heeft op 'Himpje', dus die heeft het ook niet koud meer. Ze vallen weer wat rommelig op de aarde; Niente op haar hoofd, de koe in de armen van een lieve dame, de vink in een pot jam en Fie door de schoorsteen als sinterklaaskadoetje, dat de kinderen erg aan het schrikken maakte.

Fie wordt hardhandig op straat gezet, maar daar komen de anderen al joelend aanhollen en huppelend gaan ze naar het park. Ze zijn in een aardig stadje gevallen, heel leuk.

In het park gaat Niente de mieren voederen en de vink leest even het laatste nieuws uit een weggegooide krant, de koe bespreekt iets met een tijger. Opeens begint Fie te huilen: ze hebben allemaal Wim vergeten. Er was niemand meer over om hem af te schieten. Snikkend gaat ze pen en papier lenen van de weduwe Bees, die boven in een boom een nestje heeft gebouwd. Ze schrijft hem de volgende brief:

Lielje Wim Buundeweet,
Hebbedee biende. Loesjewog broed side hijgje.
Lijdewind brabbe jijebies, boehijvegind tut.
Krobbeseen nieke teun pee.
wagekeis nattebik prees hassientje. Jeu!!
Bijn!! Habbebeis!!
Wiesiesje!!! Wiet, lietje Wim,
Nicht Fie.

Ze gooit de brief de lucht in, die suizend zijn weg begint naar het planeetje 'Labakrah'.

Iedereen is verslagen en voelt met Fie mee. Niente probeert haar te troosten door haar wat zand in de ogen te strooien, maar het wil niet baten.

6

“het boek lietje” van Ramses Shaffy

Dan graaft Niente een peentje uit en legt het op Fie's hoofd, maar Fie blijft verdrietig. De weduwe Bees, die altijd een grote hoed draagt, klimt uit de boom, glijdt uit en valt boven op de vink, die het niet prettig vind, maar haar vergeeft.

De weduwe Bees begint te zingen van schrik, maar de vink kalmeert haar. Geamenlijk graven ze stilzwijgend een holletje voor de nacht, de weduwe Bees leent een oude kaars.

Iedereen legt zich mistroostig ter ruste en Niente zegt tegen Fie: 'Fie, meiske, ook het verdriet is ons gegeven om groot te dragen. We mogen onze ogen er niet voor sluiten.'

Gelukkig knikkebolt Fie een beetje, de reis was toch vermoeiend.

'Fie, het verdriet brengt loutering, want de weg, die wij, kleine schepselen moeten afleggen is ver en zwaar. Maar Fie, ook morgen, ook morgen is er weer een nieuwe dag.'

Fie laat een snurkje en Niente doet tevreden haar sloffen uit. Het park is nu doodstil, alleen een oude rover sluipt sluw tussen de bomen en valt over de weduwe Bees, die weer uitgegleden is. Hij rooft een van haar schoenen en lost zich schielijk op in het duister. De weduwe roept om hulp, maar niemand hoort haar in het vredig slapende stadje.